S.M. v. the Republic of Moldova (№ 56353/15)

Обставини справи

Справа стосувалася розголошення конфіденційної медичної інформації про заявника його лікарем, та подальшої передачі цих даних Міністерством охорони здоров'я іншим державним установам без його згоди, що, на думку заявника, становило порушення статті 8 Конвенції.

Заявник вказував, що лікар В., уролог державного медичного закладу, розкрив слідчому деталі його стану здоров'я під час кримінального розслідування, у якому заявник фігурував як підозрюваний у злочині проти власності. Під час допиту 02 лютого 2012 року лікар В. повідомив, що лікував заявника від захворювання, яке передається статевим шляхом, хоча слідчий не запитував його про це.

Заявник поскаржився на цей факт до Міністерства охорони здоров'я, яке передало його скаргу до Державної медичної служби (ДМС), а остання – до Управління охорони здоров'я муніципалітету Кишинева та Національного центру захисту персональних даних. Центр захисту даних встановив, що лікар не мав права розголошувати медичну інформацію без правових підстав. Також було визнано, що передача скарги Міністерством іншим установам без згоди заявника була неправомірною.

Заявник звернувся до суду з позовом проти Міністерства, Державної медичної служби та Управління охорони здоров'я муніципалітету Кишинева, вимагаючи визнати порушення його права на нерозголошення конфіденційних медичних даних. Суди відхилили цей позов (остаточне рішення Верховного Суду від 01 квітня 2015 року), оскільки В. діяв як приватна особа, а не як представник медичного закладу, у якому працював. До того ж відповідальність за порушення індивідуальних прав лежала на постачальнику медичних послуг, яким у випадку заявника не була жодна з установ, а був лікар В. Нарешті, медична інформація про заявника повинна була бути передана слідчому органу відповідно до частини 4 (в) статті 12 Закону № 263. Оскільки Міністерство не могло належним чином розглянути скаргу заявника без залучення Державної медичної служби і оскільки заявник використав позасудовий спосіб врегулювання спорів, направлення його скарги до цієї служби не становило втручання у права заявника. Більше того, коли заявник звертався за позасудовим захистом своїх прав, він надав згоду на обробку його персональних даних відповідними установами.

Згодом заявник подав кримінальну скаргу проти лікаря В., але в 2017 році розслідування було припинене. В межах окремого цивільного провадження він також вимагав відшкодування моральної шкоди від В., але його позов було відхилено, оскільки суди визнали, що розголошена інформація залишалася в межах слідчого процесу і не виходила за його межі.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

До ЄСПЛ заявник скаржився на те, що лікар порушив його право на захист персональних даних, а також що Міністерство охорони здоров'я неправомірно передало його дані іншим державним установам без його згоди.

Оцінка Суду

Загальні принципи, що стосуються захисту від розголошення персональних даних, були узагальнені у справі Z v. Finland (від 25 лютого 1997 року, §§ 94–98, Збірник рішень та ухвал 1997-I). Захист персональних даних, включаючи медичну інформацію, має основоположне значення для здійснення особою права на повагу до свого приватного і сімейного життя, гарантованого статтею 8 Конвенції. Повага до конфіденційності медичних даних має вирішальне значення не тільки для захисту приватного життя пацієнта, але й для підтримки довіри цієї особи до медичної професії та системи охорони здоров'я в цілому. Без такого захисту особи, які потребують медичної допомоги, можуть не звертатися за відповідним лікуванням, тим самим ставлячи під загрозу власне здоров'я. Водночас інтереси пацієнта і суспільства в цілому в захисті конфіденційності медичних даних можуть переважати інтереси розслідування і кримінального переслідування злочинів, коли такі інтереси виявляються ще більш важливими (див. згадане рішення у справі Z. v. Finland, § 97) (пункт 13 рішення).

Ця справа стосувалася розголошення інформації про лікування заявника від захворювання, що передається статевим шляхом. ЄСПЛ вважав, що порушення конфіденційності медичних даних підпадає під захист статті 8 Конвенції, а тим більше, що розголошена інформація стосується того факту, що заявник страждав від захворювання, яке передається статевим шляхом, яке пов'язане з соціальною стигматизацією. Суд мусив визначити, чи було втручання у права заявника, захищені статтею 8 Конвенції, і чи було таке втручання передбачене законом та «необхідним у демократичному суспільстві».

Заявник подав дві окремі скарги: на розголошення його особистої медичної інформації лікарем В. та на передачу такої інформації Міністерством охорони здоров'я іншим установам.

Розголошення особистої медичної інформації заявника лікарем В.

ЄСПЛ нагадав, що надання інформації третій стороні про стан здоров'я особи без її згоди є втручанням у її права, захищені статтею 8 Конвенції (див., наприклад, Radu v. the Republic of Moldova, № 50073/07, § 27, від 15 квітня 2014 року).

Щодо розкриття В. особистої медичної інформації слідчому, Суд спочатку відзначив, що В. працював лікарем у державному медичному закладі.

Уряд стверджував, що В. діяв як приватна особа, а не як представник державної установи, а отже, Держави. Тому це не була справа про втручання органів влади у права заявника.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

ЄСПЛ зазначив, що В. дійсно не було офіційно запитано про інформацію як лікаря, коли він свідчив як свідок у кримінальному провадженні проти заявника. Більше того, було очевидно, що слідчий не запитував жодної медичної інформації, а лише про будь-які попередні стосунки між свідком та обвинуваченим, що мало значення для правдивості свідка. Відповідно, В. не був зобов'язаний надавати медичну інформацію про заявника, і ця справа не могла розглядатися як втручання органів державної влади в його приватне життя.

Водночас Суд нагадав, що хоча основною метою статті 8 Конвенції є захист особи від свавільного втручання органів державної влади, на додаток до цього первинного негативного зобов'язання існують також позитивні зобов'язання, пов'язані з ефективною повагою до приватного або сімейного життя і житла. Ці зобов'язання можуть передбачати вжиття заходів і у сфері приватних відносин між особами.

Суд вважав, що розголошення В. конфіденційної медичної інформації про заявника, яку він отримав у рамках виконання своїх обов'язків лікаря, вплинуло на права заявника за статтею 8 Конвенції та вимагало реагування з боку органів влади.

Уряд, як і національні суди, стверджував, що права заявника не були порушені, оскільки медична інформація про нього була оприлюднена в рамках кримінального розслідування, а всі матеріали справи були захищені таємницею слідства. ЄСПЛ зазначив, що відповідно до національного законодавства надавати особисту медичну інформацію слідчому дозволено за умови наявності вмотивованого запиту. Більше того, несанкціоноване розголошення такої інформації навіть одній особі саме по собі впливало на права заявника, незалежно від того, чи могла така особа на законних підставах надалі поширювати цю інформацію і чи фактично це зробила.

Зрештою, Суд встановив, що було втручання в права за статтею 8, коли особисту медичну інформацію було передано прокуратурі (Avilkina and Others v. Russia, № 1585/09, § 32, від 06 червня 2013 року).

У цій справі ЄСПЛ не вбачив потреби визначати, чи мали дії В. правову основу, оскільки він зосередився на питанні, чи відповідала реакція органів влади на скаргу заявника на дії В. їхнім позитивним зобов'язанням за статтею 8 Конвенції.

Суд зазначив, що розслідування проти заявника стосувалося стверджуваного злочину проти власності. Ніколи не стверджувалося, що минулий діагноз заявника якось стосувався розслідування. Також був очевидний факт того, що слідчий ніколи спеціально не запитував жодної медичної інформації про заявника і не посилався на жодні причини для отримання такої інформації, як того вимагає національне законодавство. Натомість В. добровільно надав цю інформацію разом з іншою інформацією, яка виставляла заявника в негативному світлі.

Національні суди зазначили, що оскільки В. був обвинувачений заявником у кримінальному порядку, він не міг бути обмежений у тому, що він може сказати на свій захист, але В. зробив свою заяву в рамках розслідування проти заявника, який

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

на той час не був обвинувачений у вчиненні будь-якого злочину. Саме після розкриття діагнозу заявника В. виявився обвинуваченим з боку заявника. Суд вважав, що національні суди відхилили скаргу заявника, не визначивши жодної переконливої причини, з якої В. міг би на законних підставах розголошувати конфіденційну медичну інформацію про заявника, яка б переважила його право на захист приватного життя.

Відповідно, було порушення статті 8 Конвенції щодо реакції органів влади на дії лікаря В.

Переадресація скарги заявника до інших установ

Заявник також скаржився на те, що, перенаправляючи його скаргу, яка містила конфіденційну медичну інформацію, до іншої державної установи, Міністерство розкрило інформацію про його минулу хворобу іншим посадовим особам Міністерства, які в подальшому передали її Управлінню охорони здоров'я муніципалітету Кишинева, і щоразу – без його згоди. Уряд, як і національні суди, стверджував що, використовуючи позасудовий спосіб врегулювання спору, заявник по суті дав згоду на розкриття своїх персональних даних.

Суд зазначив, що суди посилалися на Закон про права та обов'язки пацієнта, проте жодна частина цього закону не передбачає презумпції згоди особи на розкриття персональної медичної інформації при використанні позасудової процедури врегулювання спорів. Навпаки, статті цього закону передбачає, що особиста медична інформація може бути розкрита лише за згодою особи, яка до того ж має бути чітко вираженою. Заявник, відповідно, не надавав жодної прямої згоди на передачу його персональної медичної інформації іншим установам.

Таким чином, несанкціоноване пересилання Міністерством скарги заявника, що містила особисту медичну інформацію про нього, до іншого органу державної влади, який, у свою чергу, переслав її до ще одного органу, становило втручання у його права за статтею 8.

Хоча закон передбачає низку винятків, що дозволяють розкриття персональної медичної інформації без згоди особи, національні суди не посилалися на жодне з них і, таким чином, існують обґрунтовані сумніви, чи втручання у права заявника відбулося відповідно до закону. Однак Суду не потрібно доходити остаточного висновку з цього приводу, оскільки втручання в будь-якому випадку було непропорційним.

Національні суди встановили, що Міністерство не могло ефективно розглянути скаргу заявника на В. без залучення підпорядкованих йому медичних установ. Однак вони не пояснили, чому при цьому Міністерство повинно було розголошувати таємницю попереднього медичного діагнозу заявника. Питання, яке стояло перед Міністерством, полягало в тому, чи мало право Міністерство, за відсутності запиту на медичну інформацію та конкретних підстав з боку слідчого, як того вимагає закон, розголошувати будь-яку медичну інформацію про заявника, незалежно від

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

того, про яку конкретно хворобу йдеться. Таким чином, воно могло запитати думку підпорядкованих установ щодо дій В. без зазначення діагнозу заявника, який не мав значення в цьому контексті. Національні суди переконливо не встановили, що Міністерство могло обґрунтовано розглянути скаргу заявника, лише розкривши деталі його медичного діагнозу, що переважило його право на захист приватного життя.

Отже, щодо цієї скарги заявника також було порушення статті 8 Конвенції.

Висновок

Порушення статті 8 Конвенції (право на повагу до приватного і сімейного життя).

Рішення в цій справі ухвалене Комітетом 06 лютого 2025 року та є остаточним.

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом

© Переклад й опрацювання цього рішення здійснено Верховним Судом